

О. В. Бронін,
к. е. н., доцент кафедри банківської справи та страхування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.22.32

УКРАЇНСЬКІ БАНКИ В УМОВАХ КРИЗИ: БІЗНЕС-МОДЕЛІ, ЩО ПРИЗВЕЛИ ДО БАНКРУТСТВА

O. Bronin,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Banking and Insurance
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

UKRAINIAN BANKS IN A CRISIS: BUSINESS MODELS BORROWED TO BANKRUPTCY

Світова фінансова криза призвела до катастрофічних наслідків для банківської системи України. Більше 100 банків, половина учасників ринку, ліквідовані. Мільйони вкладників втратили свої заощадження. Бюджет країни поніс колосальні витрати на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб і націоналізацію Приватбанку. Державні банки зайняли 60% ринку. Кредитування банками економіки зупинилось. Довіра населення до банківської системи втрачена на довгі роки.

У статті проаналізовані причини виведення з ринку 105 українських банків протягом 2014–2018 рр., теоретично узагальнено основні чинники визнання їх неплатоспроможними, за допомогою методики кластеризації визначені шаблони поведінки (патерни) і описані бізнес-моделі, які в умовах кризи призвели до банкрутства, запропоновані заходи щодо запобігання банкрутству банків у майбутньому.

The banking sector in Ukraine has changed dramatically. More than 100 banks have become bankrupt. Millions of depositors lost their savings. No work left 110 thousand bank employees. Payments to affected depositors of the Deposit Guarantee Fund exceeded UAH 90 billion. Nationalization of Privatbank cost to taxpayers 155 billion UAH. The share of state-owned banks in the market has become dominant. In most working banks there is an increase in the size of problem assets and a lack of capitalization. 250 criminal cases were opened concerning owners and management of bankrupt banks. Corporate lending constrains poor protection of creditors' rights. Such shock therapy left a noticeable scar on the perception of the banking risk society. A long-term change in the system of maintaining equilibrium in the financial market of Ukraine took place. And this change requires a rethinking of those "non-viable" business models that were formed in bankrupt banks, in order to prevent them from being used in the future.

The purpose of the article is to analyze business models of Ukrainian banks that were declared bankrupt during 2014–2018. The research focuses on the study of the reasons for classifying 105 Ukrainian banks as insolvent, the theoretical synthesis of the main factors that led to bankruptcy, and the formalization of banking business models that are "non-viable" in a crisis by clustering methods.

The analysis of the main patterns that led these banks to bankruptcy made it possible to conclude that most of them were exposed to both the negative factors of macroeconomic instability and the factors of inefficient internal management.

The main reason for this is imperfection of legislation for the activities of banking institutions, which allowed owners and management of banks not to disclose real owners and carry out risky activities.

The main ways to improve the measures to prevent bankruptcy of banks in Ukraine are to increase the requirements for the professional ability and business reputation of the owners and managers of the bank; reduction of risks that can be taken by banks; increasing the efficiency of banking supervision; to increase of responsibility of owners and management of the bank for the adoption of financial decisions.

Ключові слова: банк, банківська ліцензія, проблемний банк, неплатоспроможний банк, виведення неплатоспроможного банку з ринку, тимчасова адміністрація, ліквідація банку.

Key words: bank, banking license, ailing bank, insolvent bank, withdrawal from the market of the insolvent bank, interim administration, liquidation of the bank.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За останні чотири роки банківський сектор України кардинально змінився. Збанкрутувало понад 100 банків. Мільйони вкладників втратили свої заощадження. Без роботи залишилося 110 тисяч банківських працівників. Виплати постраждалим вкладникам Фондом гарантування вкладів фізичних осіб перевищили 90 млрд грн. Націоналізація Приватбанку коштувала платникам податків 155 млрд грн. Частка державних банків на ринку стала домінуючою. У більшості працюючих банків спостерігається збільшення величини проблемних активів і недостатність капіталізації. Відкрито 250 кримінальних справ щодо власників і менеджменту збанкрутих банків. Корпоративне кредитування стримує слабкий захист прав кредиторів. Така шокова терапія залишила помітний шрам на сприйнятті суспільством банківського ризику. Відбулась довготермінова зміна системи підтримання рівноваги на фінансовому ринку України. І ця зміна вимагає переосмислення тих "нежиттєздатних" бізнес-моделей, які сформувалися в банках-банкрутах, з метою недопущення їх застосування в майбутньому.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ З ПРОБЛЕМИ

Питання неплатоспроможності і банкрутства банків широко досліджувались у працях зарубіжних експертів. Серед них варто відзначити Carpio G., Klingebiel D. [1], Ragalevsky S., Ricardi S. [2] та ін. Крім того, вивченню схильності банку до банкрутства та аналізу причин виникнення банкрутства банків присвячено праці вітчизняних вчених: Зотова І.В., Тохтамиша Т.О., Успенко В.І. [3] та ін. Незважаючи на значну кількість публікацій, в сучасних умовах є необхідність в актуалізації основних чинників неплатоспроможності банків, визначення бізнес-моделей, які в умовах кризи призвели до банкрутства, з метою вдосконалення заходів щодо запобігання банкрутству банків в майбутньому.

МЕТОЮ СТАТТІ

Метою статті є аналіз бізнес-моделей українських банків, що були визнані банкрутами протягом 2014—2018 років. Дослідження фокусується на вивченні причин віднесення до категорії неплатоспроможних 105 українських банків, теоретичному узагальненні основних чинників, що призвели їх до банкрутства, та формалізації банківських бізнес-моделей, які є "нежиттєздатними" в умовах кризи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Починаючи з 01.01.2014 року Фонд гарантування вкладів фізичних осіб займається виведенням з ринку 105 банків. На першому етапі з метою визначення основних чинників, що призвели ці банки до банкрутства, нами проведений аналіз більше трьохсот постанов Правління Національного банку України про віднесення банків до категорії неплатоспроможних та/або про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію [4—8].

Як свідчать дані таблиці 1, серед 105 банків у 60 (у 57,1% випадків) спостерігалось суттєве погіршення ліквідності, у 58 (55,2%) — ненадання власниками достатньої фінансової підтримки, у 44 (41,9%) — незадовільна якість активів, у 44 (41,9%) — проведення ризикових та непрозорих операцій, у 14 (13,3%) — порушення у сфері фінансового моніторингу, у 11 (10,5%) — рішення про ліквідацію прийняті за ініціативою власників, у 10 (9,5%) — безрезультативний пошук інвестора, у 9 (8,6%) — непрозорість структури власності, у 8 (7,6%) — викривлення фінансової звітності, у 6 (5,7%) — припинення діяльності через перебування в зоні АТО або в Криму.

На базі визначених чинників ми сформували кластери банків, схожі за структурою операцій і чинниками, що виявились вирішальними у приведенні до банкрутства. Різні кластери включають в себе різні банки. Набір значень системи показників, що описують кластер, є патерн (шаблон поведінки), який характеризує бізнес-модель.

У цілому, для українських банків було виявлено 7 бізнес-моделей. При цьому на перші чотири з них приходиться 77,7% з 265 спостережень. Це свідчить про те, що банки в основному діють за обмеженим набором шаблонів поведінки.

Найбільш розповсюдженим є перший патерн, на який припадає 60 об'єктів кластеризації, 57,1% від загального числа спостережень. Характеристика цього патерну в хронологічному порядку наступна. Почався відтік коштів з рахунків юридичних осіб та коштів інших банків. Ситуація з ліквідністю в банку різко погіршилась. Через брак коштів банк почав затримувати платежі і без допомоги з боку акціонерів не міг впоратися із ситуацією. Незважаючи на всі зусилля, зупинити відплив коштів, стабілізувати ліквідність і відновити платоспроможність в умовах поточної фінансової кризи так і не вдалося. Зважаючи на це, Правління Національного банку визнало банк неплатоспроможним. Найбільш ха-

Таблиця. Основні чинники неплатоспроможності українських банків в 2014—2018 рр.

№ з/п	Банк	за ініціативою власників	непророзрість структури власності	проведення ризикових та непрозорих операцій	суттєва потреба ліквідності	невідання власниками достатньої фінансової підтримки	невдалий пошук інвестора	незадовільна якість активів	санкції проти попереднього режиму	викривлення фінансової звітності	порушення у сфері фінансового моніторингу	припинення діяльності через перебування в зоні АТО або в Криму
1	ПАТ КБ "Центр"	+										
2	ПАТ "ВЕС Банк"	+										
3	ПАТ "ДНБ Банк"	+										
4	ПАТ "Кредит Оптима Банк"	+										
5	ПАТ "Агрос-Банк"	+										
6	ПАТ "Промислово-фінансовий банк"	+										
7	ПАТ "АБ "Експрес-Банк"	+										
8	ПАТ "КБ "Фінансовий партнер"	+										
9	ПАТ «БАНК БОГУСЛАВ»					-						
10	ПАТ «КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ТЕФЕСТ»					-						
11	АКБ «НОВИЙ»					-						
12	ПАТ «ПАМАНТБАНК»					-		+				
13	ПАТ «ФОНБАНК»			+		-		+				
14	ПАТ «ВЕКТОР БАНК»					-				+		
15	ПАТ "Банк Народний капітал"		+			-						
16	ПАТ «ПЛАТИНУМ БАНК»		+			-						
17	ПАТ «Фортуна-банк»					-						
18	ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»					-						
19	ПАТ «КБ «Інвестбанк»					-						
20	ПАТ БАНК «ГРАС»					-		+				
21	ПАТ "Фініксбанк"					-						
22	ПАТ «АРТЕМ-БАНК»					-						
23	ПАТ "Держземабанк"					-						
24	ПАТ "КСП Банк"					-						
25	ПАТ КБ «СВРОБАНК»					-						
26	ПАТ «КЛАСИКБАНК»		+			-						
27	ПАТ "Фінікс Банк"					-						
28	ПАТ "Інвестиційно-Трастовий Банк"					-						
29	ПАТ «СМАРТБАНК»		+			-						
30	ПАТ «БАНК МИХАЙЛИВСЬКИЙ»					-						
31	ПАТ «ФІДОБАНК»					-						
32	ПАТ "Банк "Юніон"		+			-						
33	ПАТ КБ "Хрещатик"					-						
34	ПАТ "Петрокоммерс-Україна"		+			-						
35	ПАТ КБ "Совє"					-						
36	ПАТ "Авант-Банк"					-						
37	ПАТ "Родовід банк"					-						
38	ПАТ КБ "Преміум"					-						
39	ПАТ КБ "ТК Кредит"		+			-						
40	ПАТ "Юніон стандарт банк"					-						
41	ПАТ "УКРІНБАНК"					-						
42	ПАТ Банк "Софійський"					-						
43	ПАТ "ВБР"					-						
44	ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит"					-						
45	ПАТ Банк "Контраст"					-						
46	ПАТ "Банк Велес"					-						
47	ПАТ "Унікомбанк"					-						
48	ПАТ "Банк "Національні інвестиції"		+			-						
49	ПАТ "Інтергал-банк"					-						
50	ПАТ "РАДІКАЛ БАНК"					-						
51	ПАТ "АКБ "Капітал"					-						
52	ПАТ "Дельта Банк"					-						
53	ПАТ АБ "Столицей"					-						
54	ПАТ "Укркомзубанк"					-						+
55	ПАТ "Укргазпромбанк"					-						
56	ПАТ "СХІДНО-ПРОМІСЛОВИЙ БАНК"					-						+
57	ПАТ Банк "Морський"					-						+
58	ПАТ "ЧБРР"					-						+

Продовження таблиці 1

№ з/п	Банк	за ініціативою власників	непрозорість структури власності	проведення ризикових та непрозорих операцій	суттєве погіршення ліквідності	ненадання власниками достатньої фінансової підтримки	невдалі пошуки інвестора	незадовільна якість активів	санкції проти попереднього режиму	виявлення фінансової звітності	порушення у сфері фінансового моніторингу	припинення діяльності через перебування в зоні АТО або в Криму
59	ПАТ "УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК"			+	+			+				
60	ПАТ "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"				+	+		+			+	
61	ПАТ "БАНК "КИЇВСЬКА РУСЬ"				+	+		+				
62	ПАТ "ОМЕГА БАНК"			+	+			+				
63	ПАТ "АКБ "КИЇВ"				+			+				
64	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"				+	+		+			+	
65	ПАТ КБ "СТАНДАРТ"			+	+			+				
66	ПАТ "ЕНЕРГОБАНК"			+	+			+				
67	ПАТ "КБ "НАДРА"			+	+			+				
68	ПАТ "Кредитпромбанк"			+	+			+				
69	АТ "ІМЕКСБАНК"			+	+			+				
70	АТ "ЗЛАТОБАНК"			+	+			+				
71	ПАТ "УКРЫВНЕСБАНК"			+	+			+				
72	АБ "УКОНСПІЛКА"				+	+		+			+	
73	ПАТ "ПРОФІН БАНК"			+								
74	ПАТ "МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"				+	+				+		
75	ПАТ "ВЕБІБІ Банк"				+	+		+				
76	ПАТ "АСТРА БАНК"			+								
77	ПАТ "БАНК КАМБІО"				+	+		+				
78	ПАТ "БІ БАНК"				+	+		+				
79	ПАТ "ЛІГ БАНК"				+	+		+				
80	ПАТ "МЕЛІОР БАНК"			+				+			+	
81	ПАТ АБ "ПОРТО-ФРАНКО"			+	+			+			+	
82	ПАТ "КБ "АКСІОМА"			+	+			+			+	
83	ПАТ "Банк "Демарк"			+	+			+			+	
84	ПАТ "ГРІН БАНК"			+	+			+			+	
85	АТ "КБ "ЕКСПОБАНК"			+	+			+			+	
86	ПАТ "ІНТЕРКРЕДИТБАНК"			+	+			+			+	
87	ПАТ "АКТАБАНК"			+	+			+			+	
88	ПАТ "ПРАЙМ-БАНК"			+	+			+			+	
89	ПАТ "ТERRA БАНК"			+	+			+			+	
90	ПАТ "КБ "АКТИВ-БАНК"			+	+			+		+		
91	АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОГА"			+	+			+			+	
92	АТ "СВРОГАЗБАНК"			+	+			+			+	
93	ПАТ "КБ "УФС"			+	+			+			+	
94	АТ "ФІПРОСТБАНК"			+	+			+			+	
95	ПАТ "КБ "ПІВДЕНКОМБАНК"			+	+			+			+	
96	ПАТ "СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК"			+	+			+			+	
97	ПАТ "КБ "ПРОМЕКОМБАНК"			+	+			+			+	
98	ПАТ "АКБ Банк"			+	+			+			+	
99	ПАТ КБ "ІНТЕРБАНК"			+	+			+			+	
100	ПАТ "Західкомбанк"			+	+			+			+	
101	ПАТ "БАНК ФОРУМ"			+	+			+			+	
102	АТ БАНК "МЕРКУРІЙ"			+	+			+			+	
103	АТ "БРОКІВНЕСБАНК"			+	+			+			+	
104	ПАТ "РЕАЛ БАНК"			+	+			+			+	
105	АТ "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ДАНЕЛЬ"			+	+			+			+	
	Чинники невідповідності	11	9	44	60	58	10	44	1	8	14	6

Джерело: власна розробка автора

рактерними представниками цієї бізнес-моделі є ПАТ КБ "Хрещатик", ПУАТ "ФІДОБАНК", ПАТ "УКРІН-БАНК", ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА", ПАТ "Кредитпромбанк", ПАТ "Авант-Банк".

Характеристики другої бізнес-моделі, що містить 58 об'єктів або 55,2% спостережень, схожі з першою. Головна відмінність полягає в тому, що ці банки на фоні зменшення ліквідних коштів банку мали ще й порушення капіталу. Таким банкам було затверджено необхідний обсяг докапіталізації. Керівництво та власники істотної участі банку вживали заходи для виконання вимог з докапіталізації шляхом збільшення статутного капіталу, погашення кредитів позичальників — пов'язаних осіб, надання безповоротної фінансової допомоги, збільшення обсягу забезпечення за кредитами. Однак здійснені заходи були недостатніми для забезпечення позитивного значення регулятивного капіталу. Представниками другої бізнес-моделі були ПАТ "Банк "Фінанс та Кредит", ПАТ "ПЛАТИНУМ БАНК", ПАТ "ДІАМАНТБАНК", ПАТ "ФІНБАНК", ПАТ "БАНК "КІЇВСЬКА РУСЬ", АТ "Фортуна-банк".

Біля 42% спостережень (44 об'єкта) припадає на третій патерн, що об'єднує банки, у яких неможливість повернення вкладів стала наслідком невиправданого ризикової політики здійснення активних операцій. Непогашення позичальниками заборгованості за кредитами спричинило необхідність доформування резервів під кредитні ризики, що призвело до збитків та зменшення розміру регулятивного капіталу. Капітал цих банків набув від'ємного значення. Це, у свою чергу, спричинило порушення економічних нормативів і призвело до неспроможності виконувати зобов'язання перед вкладниками та кредиторами.

Найбільш показовим прикладом такого патерну є ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК". Проблеми у банку накопичувалися багато років і основною їх причиною була невиважена кредитна політика. Понад два роки Національний банк вів роботу з акціонером в напрямку розробки та виконання плану докапіталізації. Проте план виконано не було. Загальна потреба в капіталі досягла 148 млрд грн. Усвідомлюючи важливість Приватбанку як системного банку, держава прийняла рішення про його націоналізацію.

Цікавим є й приклад АТ "Дельта Банк", в якому головний акціонер обрав високоризикову стратегію стрімкого зростання за рахунок придбання неясних активів. Крім того, агресивна розбудова корпоративного бізнесу АТ "Дельта Банк" та нестача досвіду в обраному сегменті призвели до значного погіршення якості кредитного портфеля та скорочення ліквідності банку. В результаті регулятор був змушений ухвалити рішення про визнання банку неплатоспроможним.

У ПАТ "КБ "НАДРА" проблеми виникли внаслідок ризикової діяльності в період ще до фінансової кризи 2008 — 2009 років. Рішення про повернення банку на ринок в 2011 році було прийнято передчасно. Банк продовжив діяльність недокапіталізованим і не зміг витримати кризу 2014 — 2015 років. Акціонери банку не вжили своєчасних та достатніх заходів для збільшення капіталу банку до необхідного рівня, достатнього для забезпечення його платоспроможності.

Описана бізнес-модель прослідковується також в поведінці таких банків як ПАТ "БАНК ФОРУМ",

АТ "БРОКБІЗНЕСБАНК", ПАТ "ВіЕйБі Банк", АТ "ІМЕКСБАНК", АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА", АТ "ЄВРОГАЗБАНК", ПАТ "ЕНЕРГОБАНК", ПАТ "АКБ "КІЇВ", ПАТ "КБ "АКТИВ-БАНК".

Згідно з характеристиками четвертого патерна, що описує 44 спостережень (41,9%), бізнес-модель характеризується проведенням ризикових та непрозорих операцій.

Так, ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ" перед введенням тимчасової адміністрації провів велику кількість операцій з переведення вкладів фізичних осіб з фінансової компанії, пов'язаної з банком, на баланс банку. Це збільшило навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб з 1,6 млрд грн до 2,6 млрд грн.

У ПАТ КБ "ЄВРОБАНК" куратор виявив факти здійснення банком операцій з "дроблення" депозитів — переведення коштів з поточних рахунків юридичних осіб на рахунки фізичних осіб в обсязі до 200 тис. грн.

ПАТ "Юніон стандарт банк" проводив в значних обсягах операції з готівкою. Така діяльність могла призвести до погіршення фінансового стану банку, що у свою чергу поставило під загрозу безпеку коштів, довірених банку вкладниками та іншими кредиторами.

ПАТ Банк "Контракт" з метою поліпшення фінансового результату використовував фіктивні операції з цінними паперами. Крім того, було розпочато продаж майна банку третім особам без фактичного надходження грошових коштів — із відстроченням платежів, за рахунок перепродажу цінних паперів тощо.

Національний банк України неодноразово наголошував на неприпустимості здійснення банками ризикової діяльності, зокрема у сфері фінансового моніторингу. Проте 14 банків (13,3% спостережень і це п'ятий патерн) системно порушували законодавство, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Наприклад, ПАТ "КСГ Банк" проводив схеми, пов'язані з конвертацією безготівкових коштів у готівку. Крім того, виявлено низку осіб, паспорти яких значаться як втрачені, або за серією та номером паспорта значиться інша особа.

Під час перевірки ПАТ "Банк Велес" було виявлено цілу низку операцій, характер яких дає підстави вважати, що вони були спрямовані на участь банку у проведенні фінансових операцій, метою яких є виведення капіталів за кордон.

За результатами проведених комплексних перевірок ПАТ "ГРІН БАНК", ПАТ "ІНТЕРКРЕДИТБАНК", ПАТ "ПРАЙМ-БАНК" виявлено факти здійснення цими банками операцій у великих розмірах із готівковими коштами, і встановлено окремих клієнтів, які постійно здійснювали фінансові операції зі зняття цих коштів у значних обсягах.

Шостий патерн включає 11 спостережень, що становить 10,5 % від загальної кількості об'єктів кластеризації. Поведінка цих банків полягає в тому, що акціонери прийняли рішення про припинення банківської діяльності самостійно. Причина такого рішення — складне становище на фінансовому ринку і невизначеність щодо джерел збільшення капіталу банку. Це цивілізований та відповідальний спосіб залишення банком ринку. При цьому погашаються всі зобов'язання

перед клієнтами, немає навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Відповідно, залишається бездоганною репутація власників банку.

Шляхом самоліквідації пішли ПАТ "Фінанс Банк", ПАТ "Інвестиційно-Трастовий Банк", ПАТ "Фінексбанк", ПАТ "КБ "Фінансовий партнер", ПАТ "Промислово-фінансовий банк", ПАТ "Апекс-Банк", ПАТ "ДіВі Банк". Трансформація в небанківську фінансову або не фінансову установу не лише мінімізує ризик банкрутства, а й дає реальну можливість переорієнтуватись на інші види діяльності.

З кінця 2017 року нарешті в Україні банки почали об'єднуватись. ПАТ "АБ "Експрес-Банк" прийняв рішення про приєднання до ПАТ "АКБ "Індустріалбанк", а ПАТ "ВіЕс Банк" — до АТ "ТАСКОМБАНК".

І останній, сьомий, патерн охоплює 9 об'єктів класифікації або 8,6% спостережень. Це банки, які було віднесено до неплатоспроможних у зв'язку з невідповідністю його структури власності вимогам щодо прозорості. Структура власності банку вважається непрозорою, якщо вона не дозволяє визначити усіх власників істотної часті банку, усіх кінцевих бенефіціарів — фізичних осіб у ланцюгу володіння корпоративними правами банку, а також характер взаємозв'язків між цими особами. Представниками цього шаблону є ПАТ "Банк Народний капітал", ПАТ "Класикбанк", ПУАТ "СМАРТБАНК", ПАТ "Банк "Юнісон", ПАТ "Петрокоммерц-Україна", ПАТ КБ "ТК Кредит", ПАТ "Юніон стандарт банк".

ВИСНОВКИ

Методика кластеризації, застосування якої дозволило нам визначити бізнес-моделі українських банків, які були виведені з ринку протягом 2014—2018 років, дозволила виділити подібності та відмінності в динаміці їх функціонування під час фінансової кризи, визначити загальні траєкторії однотипних банкрутств. Аналіз основних патернів, що призвели ці банки до банкрутства, дозволив зробити висновок, що більшість з них зазнали комплексного впливу як негативних факторів макроекономічної нестабільності, таких як суттєве погіршення ліквідності, незадовільна якість активів, безрезультативний пошук інвестора, так і факторів неефективного внутрішнього менеджменту, таких як ненадання власниками достатньої фінансової підтримки, проведення ризикових та непрозорих операцій, порушення у сфері фінансового моніторингу, викривлення фінансової звітності. Основною причиною цього є недоліки законодавчої бази діяльності банківських установ, які дозволили власникам і керівництву банків не розкривати реальних власників та проводити ризикову діяльність. Таким чином, основними шляхами вдосконалення заходів з метою запобігання банкрутству банків в Україні вважаємо доповнення банківського законодавства нормативно-правовими актами щодо підвищення вимог до професійної здатності та ділової репутації власників і керівників банку; щодо зменшення ризиків, які можуть приймати банки; щодо підвищення ефективності банківського нагляду; щодо посилення відповідальності власників і менеджменту банку за ухвалення фінансових рішень.

Література:

1. Caprio G.Jr., Klingebiel D. Bank Insolvencies: Cross-Country Experience // Policy Research Working. — Paper 1620. World Bank. — Washington, D.C., 2004. — 87 p.
2. Ragalevsky Stanley V., Ricardi Sarah J. Anatomy of a Bank Failure // Banking Law Journal, 2009. — P. 867—899.
3. Успенко В.І., Зотов І.В., Тохтамиш Т.О. Оцінка схильності банку до банкрутства: монографія. — Харків: ХДТУБА, 2008. — 130 с.
4. Закон України "Про банки і банківську діяльність" із змінами і доповненнями від 07.12.2000, № 2121-III.
5. Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" із змінами і доповненнями від 23.02.2012, № 4452-VI.
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua
7. Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку. — Затверджено рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 05.07.2012. — № 2.
8. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу. — Затверджено постановою Правління Національного банку України від 17.08.2012 № 346.

References:

1. Caprio, G.Jr. and Klingebiel, D. (2004). "Bank Insolvencies: Cross-Country Experience". Policy Research Working Paper 1620. World Bank, Washington, D.C. 87 p.
2. Ragalevsky Stanley V. and Ricardi Sarah J. (2009). "Anatomy of a Bank Failure". Banking Law Journal. pp. 867-899.
3. Uspalenko V.I., Zotov I.V. and Tohtamysh T.O. (2008), Ocinka shylnosti banku do bankrutstva [Estimation of bank's predisposition to bankruptcy], HDTUBA, Harkiv, Ukraine.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "About banks and banking", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (Accessed 25 October 2018).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "About the system of guaranteeing deposits of individuals", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (Accessed 25 October 2018).
6. The official site of National Bank of Ukraine (2018), "News", available at: <https://bank.gov.ua/control/uk/index> (Accessed 25 October 2018).
7. Deposit Guarantee Fund (2012), "Resolution of the Executive Direction of the Deposit Guarantee Fund "On Approval of the Regulation on the withdrawal of an insolvent bank from the market"", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1581-12> (Accessed 25 October 2018).
8. National Bank of Ukraine (2012), "Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine "On Approval of the Regulations on the Application by the National Bank of Ukraine of Impact Measures"", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12> (Accessed 25 October 2018).

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018 р.